

کتابشناسی طب سنتی

(ایرانی - اسلامی)

تألیف:

دکتر جان اشرفی ریزی

دانشیار گروه کتابداری و اطلاع‌رسانی و رئیس مرکز تحقیقات فناوری اطلاعات در امور سلامت

دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

حسین فقیهی حبیب آبادی

کارشناس کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

با همکاری

ابوذر درویشی

کارشناس کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

دی‌ماه ۱۳۹۲

سرشناسه	:	اشرفی ریزی، حسن، ۱۳۵۷ -
عنوان و نام پدیدآور	:	کتابشناسی طب سنتی (ایرانی - اسلامی) / تألیف حسن اشرفی ریزی، حسین فقیهی حبیب آبادی، با همکاری ابوذر درویشی.
مشخصات نشر	:	اصفهان: فرهنگ پژوهان دانش، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	:	۲۰۸ ص.
شابک	:	978-600-5326-21-5
وضعیت فهرستی	:	فیا
موضوع	:	پزشکی سنتی -- ایران -- کتابشناسی
موضوع	:	پزشکی سنتی -- کتابشناسی
موضوع	:	پزشکی سنتی -- مقاله نامه ها
موضوع	:	پزشکی اسلامی -- کتابشناسی
شناسه افزوده	:	حبیب آبادی، حسین، ۱۳۷۱ -
شناسه افزوده	:	درویش ابوذر، ۱۳۷۲ -
رده بندی کنگره	:	۱۳۹۲ / الف ۹ الف ۵
رده بندی دیویی	:	۱۱۰ / ۵
شماره کتابشناسی ملی	:	۸۱۶۷۴

عنوان کتاب	:	کتابشناسی طب سنتی (ایرانی - اسلامی)
مولفین	:	دکتر حسن اشرفی ریزی - حسین فقیهی حبیب آبادی، ابوذر درویشی
ناشر	:	فرهنگ پژوهان دانش
صفحه آرا و طراحی جلد	:	ایمان معتمدی
شابک	:	۹۷۸-۶۰۰-۵۳۲۶-۲۱-۵
نوبت و سال چاپ	:	اول - دی ماه ۱۳۹۲
قطع و شمارگان	:	وزیری، ۱۰۰۰

انتشارات فرهنگ پژوهان دانش

اصفهان: سپاهان شهر، مجتمع آتاپار، بلوک ۱، طبقه دوم، واحد ۳۱ - ۰۹۱۳۱۱۳۴۹۸۵-۰۳۱۱-۹۵۱۷۷۰۷

تقدیم بہ: همسر، پدر و مادر، خواہر و برادرانم

دکتر حسن اشرفی ریزے

پدر، مادر، برادرانم

تقدیم بہ استادان، اساتذہ کرام، یارین راہ یاریم کردند

حسین فقیہی حبیبی تبارک

و

ابونذر درویشی

فهرست مطالب

۷	پیشگفتار
۱۱	نمایه بر اساس کد بازیابی (کتاب‌ها)
۲۹	نمایه بر اساس کد بازیابی (مقاله‌های نشریات ادواری)
۹۱	نمایه بر اساس کد بازیابی (طرح‌های پژوهشی و پایان‌نامه‌ها)
۱۰۹	نمایه بر اساس کد بازیابی (مقاله‌های همایش‌ها)
۱۶۱	نمایه الفبایی پدیدآورندگان
۱۸۷	نمایه الفبایی موضوعی
۲۰۱	نمایه الفبایی گیاهان دارویی
۲۰۵	فهرست منابع

پیشگفتار

طب سستی زمینه‌های پر قدرت و متنوع از علم پزشکی است که طی هزاران سال و قبل از دوران طب مدرن در سراسر جهان برای سلامت انسان‌ها و برای مراقبت‌های اولیه بهداشتی مورد استفاده قرار می‌گرفته است. طب سستی ترکیبی از اصول طب کشورهای چین، هند، عربی و... است که همراه با روش‌های سنتی در مناطق بومی مختلف معرفی می‌گردد و از سال ۱۹۹۰ در بسیاری از جوامع پیشرفته جهان برای درمان بیماری‌های مختلف به کار می‌رود و همچنان رو به گسترش می‌باشد. ارزش این مکتب تجربی است که سازمان جهانی بهداشت ضمن تأکید بر اهمیت آن، طب سستی را این گونه معرفی می‌کند: «مجموعه علوم نظری و عملی که با شیوه‌های مبتنی بر تنوری، باورها و تجربیات بومی فرهنگ‌های مختلف برای حفظ سلامت، پیشگیری، تشخیص و درمان بیماری‌های جسمی و ذهنی مورد استفاده قرار می‌گیرد و به صورت گفتاری یا نوشتاری از نسلی به نسل دیگر انتقال می‌یابد. بنابراین، گرایش به تحقیق و پژوهش در این حوزه میان پزشکان و محققان رو به افزایش گذاشته و تاکنون پژوهش‌های فراوانی در این زمینه صورت گرفته است (هدهدی‌نژاد، زاهدی و اشرفی‌ریزی، ۱۳۹۱).

همان‌طور که می‌دانیم پژوهش‌ها در زمینه طب سستی بخشی از مطالعات حوزه‌های مختلف پزشکی از جمله تغذیه، پزشکی و... را به خود اختصاص داده است. شمار متعددی در این حوزه تألیف شده است. با این وجود پژوهش‌های صورت گرفته پراکنده بوده و از انسجام لازم برخوردار نیستند. از سوی دیگر، طب سستی نه تنها برای مراقبت از سلامت و بهبود کیفیت زندگی کارایی دارد، بلکه برای تشخیص و درمان بیماری‌ها نیز به کار می‌رود. لذا توجه به این حوزه از اهمیت بالایی برخوردار می‌باشد.

از سوی دیگر، تدوین کتابشناسی، به عنوان نخستین گام در هر پژوهش، ملجایی برای شناسایی دقیق منابع اطلاعاتی منتشر شده در هر حوزه و بررسی دیدگاه موجود در این خصوص را فراهم می‌آورد. در عین حال به پژوهشگر کمک می‌کند تا از تکرار کار دیگران بپرهیزد و نیز از آموخته‌ها و تجارب دیگران نیز بی‌بهره نماند. تألیف کتابشناسی موضوعی حوزی طب سنتی به ما کمک می‌کند تا نمایی فراگیر و منسجم از تلاش‌های پراکنده عرصه کنیم. در این پژوهش اطلاعات کتابشناختی متون منتشر شده در این زمینه از ابتدا تا کنون به صورت آوانویس ال ۱۳۹۲ استخراج شده است.

اطلاعات گردآوری‌شده در این پژوهش از طریق نسخه تحت وب کتابشناسی ملی ایران، پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، مرکز منطقه‌ای اطلاع‌رسانی علوم و فناوری، فهرست پیوسته‌ی کتابخانه‌های دانشگاه‌های تهران و مهم کشور، مرکز تحقیقات کامپیوتری علوم اسلامی (نور) و کتابخانه آستان قدس رسوسی ... گردآوری شده است. اطلاعات این کتابشناسی بر اساس سبادهای طراحی شده تدوین شده است. تدوین این سباده واری بر اساس استاندارد بین‌المللی کتابنامه‌نویسی^۱ است که توسط انجمن^۲ منتشر شده است. همچنین سبک تنظیم اطلاعات کتابشناختی بر اساس سبک APA (انجمن روان‌شناسان آمریکا) می‌باشد. اما با توجه به اینکه مخاطبان این اثر دامنه گسترده‌ای در جامعه از پژوهشگران حوزه‌های تا مردم عادی در جامعه را در بر می‌گیرد، لذا تغییراتی جزئی در شیوه نوشتن برخی اطلاعات کتابشناختی به وجود آمد تا عموم مردم نیز اصطلاحات به کار رفته را به طور درک‌پذیر متوجه شوند. برای مثال در تنظیم نشریات ادواری از کلماتی مانند دوره، جلد و شماره استفاده شده است. کتابشناسی حاضر شامل ۲۷۱ عنوان کتاب، ۷۶۷ عنوان مقاله نشریه ادواری، ۴ عنوان مقاله همایش و ۲۲۶ عنوان پایان‌نامه کارشناسی، رساله دکتری تخصصی و طرح پژوهشی به زبان فارسی است که در مجموع ۱۳۱۰ عنوان می‌باشد. این اثر برای آغاز و انجام پژوهش به یاری محققان، دانشجویان حوزه‌های تغذیه و رژیم درمانی و پزشکی و بسیاری از رشته‌های

1. International Standard Bibliographic Description (ISBD)

2. International Federation of Library Associations (IFLA)

دانشگاهی دیگر و نیز عموم مردم می‌شتابد. این اثر همچنین به عنوان منبع کمک درسی در رشته‌های علم اطلاعات و دانش‌شناسی و کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، به ویژه در درس‌های «مرجع‌شناسی فارسی»، «مرجع‌شناسی تخصصی» و «اصول کار مرجع» و نیز برای کتابداران به عنوان ابزار مرجع در پاسخگویی به سوالات مراجعان به کتابخانه، قابل استفاده است. از ویژگی‌های ممتاز این اثر، نبود اثر جامع و روزآمد در حوزه کتابشناسی طب سنتی در داخل کشور می‌باشد. همچنین سعی نویسندگان بر این بوده است که تمام متون مرتبط (توجه به اصل جامع و مانع بودن) در این حوزه شناسایی و گردآوری شوند.

این اثر شامل ۵ بخش (اشرفی‌ریزی، کاظم پور و طاهری، ۱۳۹۰؛ و اشرفی‌ریزی و همکاران، ۱۳۹۱) می‌باشد. بخش پنجم این اثر برای اولین مرتبه توسط نویسنده در چنین آثاری تهیه و تنظیم شده است. (نمایه الفبایی گیاهان دارویی):

الف. نمایه بر اساس کد بازیابی: در این بخش ابتدا منابع بر اساس نوع محمل (کتاب، نشریه ادواری، مقاله همایش و پایان‌نامه و طرح پژوهشی) گروه‌بندی شده و منابع در زیر هر یک از این گروه‌ها به ترتیب الفبایی نام خانوادگی نویسنده اثر تنظیم گردیده و برای هر منبع یک کد در نظر گرفته شد. این کد از عدد یک شروع شده است تا آخرین منبع ادامه دارد. در اینجا برای مثال از منبع ۵ استفاده گردیده است.

مثال:

۵. ابوالحبيب، علی (۱۳۸۷). درمان چاقی و لاغری به روش طب سنتی. تهران: زعيم، ۲۴۹ ص.

ب. نمایه الفبایی عنوان: در این بخش فارغ از نوع محمل، منابع بر اساس الفبایی عنوان اثر تنظیم می‌شود و بعد از آن کد بازیابی (آنچه در بخش اول ذکر شد) آورده می‌شود.

مثال:

درمان چاقی و لاغری به روش طب سنتی: ۵

ج. نمایه الفبایی پدیدآورندگان: در این بخش نویسندگان، مترجمان، ویراستاران، استاد(ان) راهنما، و استاد(ان) مشاور، مجریان و همکاران طرح‌های پژوهشی به عنوان پدیدآورندگان اثر در نظر گرفته شد و هر کدام به ترتیب الفبای نام خانوادگی اثر تنظیم شد (ابتدا نام خانوادگی، سپس

علامت کاما و در نهایت نام کوچک پدیدآورندگان) و سپس کد بازیابی آورده می‌شود. در تنظیم این بخش از زبان طبیعی استفاده شده است؛ نمایه سازان معتقدند زبان طبیعی همان زبان متن مدرک به همراه قواعد نحوی آن است که برای نمایه سازی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در این نوع زبان، واژه‌های متن (در اینجا نام خانوادگی و نام نویسندگان) عیناً به عنوان مدخل بازیابی انتخاب می‌شوند. همچنین زبان طبیعی در مقابل زبان کنترل شده به کار می‌رود (اشرفی‌ریزی و کاظمی، ۱۳۸۸: ۸۴). لذا از فهرست مستند مشاهیر و مولفان استفاده نگردیده است.

مثال:

ابوالحسین، عیسی.

د. نمایه سازی موضوعی: در این بخش مدخل‌ها (موضوع‌های تعیین شده) به ترتیب الفبایی تنظیم می‌شوند. در این بخش کلیدواژه‌ها یا مدخل‌ها بر اساس عنوان آثار علمی و نیز موضوع‌های انتخاب شده، ای این آثار توسط کتابخانه‌ها و یا نویسندگان آثار بوده است) و بعد از آن کد بازیابی (این بخش اول ذکر شد) آورده می‌شود.

مثال:

آب‌های معدنی: ۲۷-۲۸، ۱۱۶۰

هـ نمایه الفبایی گیاهان دارویی

در این بخش مدخل‌ها به ترتیب الفبایی گیاهان دارویی تنظیم می‌شوند و بعد از آن کد بازیابی آورده می‌شود.

مثال:

آویشن شیرازی: ۴۵۶، ۷۰۹، ۷۴۰، ۱۰۸۱، ۹۴۰، ۱۱۸۱

اثر حاضر حاصل تلاش حسین فقیهی و ابودر درویشی در گردآوری مطالب است که لازم می‌دانم از آنها تشکر و قدردانی نمایم. این کتابشناسی نیز همانند آثار قبلی مؤلف در این خصوص، خالی از اشکال نیست. اینجانب منتظر نکات ارزشمند پژوهشگران محترم در این خصوص می‌باشم.

با تشکر

دکتر حسن اشرفی ریزی

دی ماه ۱۳۹۲